

СКРИП С.М.
ст. гр. ОАБм-12
ХАРЧУК Л.В.
ст. гр. ОПДм-11

КОНТРОЛЬ ВИРОБНИЧИХ ПРОЦЕСІВ ТА ВИТРАТ: СУТЬ, ВИДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ

В сучасних умовах господарювання основним суб'єктом контролю за діяльністю підприємства є власник. Саме він володіє необхідними повноваженнями щодо формування та використання капіталу, результатів діяльності, і тому ставить перед собою важливу мету – збереження власності. І допомагає йому в цьому контроль, як одна із функцій управління. На основі інформації одержаної під час контролю керівництво підприємства отримує дані про результат функціонування керованого об'єкта, адже він постійно перебуває під впливом факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, об'єктивних і суб'єктивних факторів (посилення конкурентної боротьби, зміни законодавчих і нормативно-правових актів, ринкової кон'юнктури, організаційно-технічного рівня виробництва, кадрового складу і т.п.). Це дозволяє менеджменту адекватного реагування на нову ситуацію, приймати обґрунтовані управлінські рішення спрямовані на закріплення позитивних тенденцій, або усунути причини негативних, створити належні умови для реалізації стратегії розвитку.

Контроль допомагає виявляти розбіжності та узгоджувати дії працівників підприємства, підтримувати законність у процесі господарювання, сприяє збереженню власності, раціональному витрачання ресурсів, допомагає підтримувати фінансову, виконавську та трудовому дисципліни. Це свідчить про виконання контролем профілактичної і захисної функції.

До основних об'єктів контролю можна віднести: місію, цілі і стратегії, функції, завдання підприємства, організаційні формування (окремі підрозділи чи виконавці), а також процеси, факти та показники діяльності.

Сутність процесу контролю визначається його об'єктами і технологією виконання. Об'єкт вказує на те, що саме підлягає контролю, технологія — відображає послідовність застосування видів, методів, технічних засобів контролю.

Дієвість та ефективність контролю виробничих процесів і витрат

забезпечується раціональною його організацією. До загальних принципів раціональної організації контролю процесу виробництва і витрат можна віднести [1]:

- повноту охоплення всіх елементів і стадії виробничого процесу;
- відповідність методів та організаційних форми контролю особливостям техніки, технології й організації виробництва;
- обґрунтованість необхідними економічними розрахунками окремих його етапів і складових елементів;
- чіткість та обґрунтованість у розподілі обов'язків і відповідальності між окремими виконавцями та різними підрозділами підприємства.

Процедурі контролю передують встановлення стандартів діяльності, у яких відображаються цілі функціонування об'єкта контролю відповідно до сформованої стратегії і планових завдань. Стандарт відображає кінцеві показники, на які необхідно вийти для реалізації наміченої мети (наприклад, досягнути певного значення собівартості продукції для збільшення прибутку і захоплення певного сегменту ринку і т.п.). Порівняння з стандартом дозволяє оцінити рівень успішності виконаної роботи.

У процесі контролю можна виокремити три основних етапи. Модель контролю наведено на рис. 1.

На першому (підготовчому) етапі обирають об'єкти контролю, завдання, методи й форми контролю, формують програму і та перелік необхідних контрольних процедур, строки його проведення, встановлюють безпосередніх виконавців, визначають форми робочих документів та підсумкової звітності. Основними завданнями контролю є [2]:

- отримання інформації про об'єкт контролю;
- визначення фактичного стану об'єкта контролю на певний момент часу;
- прогнозування стану та поведінки об'єкта контролю у майбутньому;
- сприяння у розробці зміни та поведінки об'єкта контролю з метою забезпечення оптимальних показників функціонування;
- виявлення стану об'єкта контролю і встановлення причин виявлених змін.

Рис.5. Загальна модель процесу контролю [1]

На другому (основному) етапі здійснюють оцінку реального стану об'єкта контролю шляхом використання різних методів. Це загальнонаукові методи (порівняння, аналіз, синтез, індукція, дедукція, моделювання, вимірювання, абстрагування, експеримент) та методи, сформовані наукою про господарський контроль (фактична і документальна перевірка, підтвердження, спостереження, обстеження, опитування, аналітичні процедури). Впродовж основного етапу проводять обробку отриманих даних, розраховують показники, які характеризують стан об'єкта контролю, складають аналітичні таблиці, графіки і діаграми, які дозволяють здійснити порівняння реального стану об'єкта контролю з необхідним (стандартним), спрогнозувати можливі результати.

Важливим на цьому етапі є не тільки визначення рівня відхилення реального стану об'єкта від стандартного, але і визначення допустимого рівня відхилень та встановлення меж, вихід за які потребує оперативного втручання. Такі відхилення вимагають детального вивчення. Чим важливіший показник, чим сильніше відхилення, тим вищим є ранг керівника, вплив якого необхідний. Інформацію необхідно передавати своєчасно для прийняття рішення.

Важливим є встановлення рівня управління на який треба передавати інформацію, форму та своєчасність представлення. Часто допомагають у цьому комп'ютерні інформаційні технології.

При цьому слід враховувати, що встановлення надто великих меж відхилень збільшує ризик несвоєчасного прийняття необхідних заходів, а надто малий зумовлює реагування системи контролю на незначні відхилення, що і збільшує витрати підприємства. Через це система контролю повинна реагувати лише на суттєві відхилення від стандартів.

Третій (заключний) етап передбачає формулювання висновків і пропозицій щодо змін у діяльності контрольованого об'єкта й здійснення щодо нього коригуючих дій шляхом підготовки варіантів управлінських рішень, спрямованих на усунення дії негативних факторів.

Результати отримані під час основного етапу контролю визначає характер рішень щодо коригуючих дій. Якщо фактичні показники функціонування об'єкта відповідають встановленим стандартам, то ніякі коригуючі дії непотрібні. Наявність відхилень, що переходить допустимі межі передбачає коригувань діяльності. З метою визначення заходів впливу на об'єкт контролю необхідно встановити причини надмірних відхилень.

Система контролю виробничих процесів призначена для оцінки ефективності виконання всіх етапів циклу створення та реалізації продукції з метою забезпечення її конкурентоспроможності на ринку. Вона повинна сприяти виготовленню продукції такого рівня якості, який задовольнятиме споживача, вимагатиме мінімальних витрат і даватиме змогу виконувати замовлення у встановлені терміни.

Вивчення літературних джерел показало, що основними завданнями, які вирішуються ефективно налагодженою системою контролю виробничих процесів на підприємствах є [1]:

- забезпечення заданого рівня якості, який відповідає вимогам споживачів;
- створення умов для досягнення відповідного рівня якості (розробка технології, підготовка обладнання, придбання матеріалів, добір і навчання працівників, організація технічного контролю);
- налагодження виробничого процесу з метою якісного виготовлення виробів;
- ліквідації виявлених недоліків у якості продукції і виробничого

процесу.

Таким чином, система контролю виробничих процесів створюється на підприємствах з метою здійснення єдиних, об'єктивних і ефективних методів підвищення ефективності виробництва.

Література:

1. Адамик О.В. Розмежування понять витрати, затрати, видатки та особливості їх застосування учасниками бюджетного процесу // Наука молода: зб. наук. праць. молод. вчених Терноп. нац. екон. ун-ту. – 2013. – № 20. – С. 203-209

2. Адамик, О.В. Інформаційна технологія зведеного обліку // Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітні аспекти: Збірник наукових праць за матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної конференції (29-30 березня 2018 р.).–Дніпро: НМетАУ, 2018.–747 с.

3. Комарницький Б.М. Системи контролю виробничих процесів в ринкових умовах. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2011. №3. Т.1. С. 161-168.

4. Система фінансового контролю в Україні: сучасний стан організації та перспективи розвитку: монографія / Л. В. Дікань, Ю. В. Голуб, Н. В. Синюгіна [та ін.]. Харків: ХНЕУ, 2010. 96 с.